

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za 1/2 leta 3 krone, za 1/4 leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIII.

V Ljubljani, 23. novembra 1900.

List 47.

Tolažnica žalostnih.

Ko v naročju solnca zame
belega ne bo več dne,
naj na ustnih vmirajočih,
zadnjikrat bi v vzdihih vročih
vztrepetalo mi ime:
Tolažnica žalostnih.

Kot bi rajske pele strune,
dušo včasih mi slade
„Lavretanske litanije“
in najslajše melodije
stekajo se mi v ime:
Tolažnica žalostnih.

Ko v naročju solnca zame
belega ne bo več dne;
dvignem se pred Sijon sveti,
če ne bo se htel odpreti,
glasno klical bom ime:
Tolažnica žalostnih!

Miroslski.

Leopold*)

po božji milosti knežsko sekovski,
doktor sv. pisma,

častiti duhovščini in vernemu ljudstvu sekovske škofije po-
zdrav in blagoslov v Gospodu našem Jezusu Kristu.

Ko se je sveti apostol Pavel proti koncu
svojega apostolskega delovanja ozrl v pretečeno

*) Ne da bi nam pomanjkovalo gradiva, ko pretiskujemo
pastirske liste kacega sosednjega škofa — ali je celo prelagamo,
kot je pričujoče. Nikakor ne — in za to zahvala se posebno še
mladim bistrim glavam in delalnim rokam: vrlo in vstrajno so
nam ob strani! — A koj ob začetku našega povrh si nalože-
nega uredniškega delovanja nas je opozoril dobri o. Benjamin —

življenje in občudoval božje usmiljenje, ki ga je
bil deležen, tedaj je zastrmelo njega srce, da je
navdušen zaklical: „O, kako resnična in tolažbe
polna je beseda, da je Jezus Krist prišel na
svet grešnike izveličat, katerih prvi sem jaz!
Kralju pa vekov, neminljivemu, nevidnemu, sa-
memu modremu Bogu, čast in slava na vekov
veke. Amen“. (I. Timot. 1. 15 in 17).

Dragi verniki! Mi stojimo v zadnjem letu
devetnajstega stoletja in marsikedo izmed nas v
zadnjem letu svojega življenja. Ako se pa ozremo
v pretečeni čas, tedaj moramo tudi mi z velikim
apostolom narodov vsklikniti: O, kako resnična
in tolažbe polna je beseda, da je Jezus Krist
prišel na svet, grešnike izveličat! Kralju svetov,
neminnljivemu, nevidnemu, samemu modremu
Bogu, čast in slava na vekov veke! — Veliča-

saj ne zameri, če z imenom — »Daničine« glavne za-
dače: da naj ona namreč ohrani potomstvu pa-
stirske liste vsaj domače škofije; sicer se brezdvombeno
poizgube. Tega prepričanja smo bili tudi mi. — Po egamo pa v
tem poklici časih še čez mejo domače dežele priobčujoč, kar smo
zaznali na tem polji pravega zlatá. Samoumevno obelodanu-
jemo le prostovoljne doposlaniine do naše adrese;
ne naročamo ničesa. Pričujoče pastirsko pisanje je poslo-
venil mladi tudoljubivi sodelalec; a gledé njegovega nelahkega
posla smo skrbno pregledali izviroin in prevod tudi sami. — Tem
potem leži pred bralci razgnjeno radi bogate zgodovinske vse-
bine se posebno še čč. gg. duhovnikom v poljubno rabo namenjeno
to škofijsko pisanje. Proizvod je učenega in vežbanega duha; a
vender le sestavljeno tako, da hode tudi priprostaku umevno. —
Dragi bralci! Vnemaj Vas v ljubezni do sv. cerkve in
njene providencijske zgodovine ta klasična listina.
Kojim Vam ni še natančneje znana visocega pisalca vednostna
tehtnost in njega modrost — vsem tem se Vam priljubi od slej
ime graškega k. š. Leopolda Schuster. — Nam je v srce zapi-
sano že davno.

Uredn.

stvo Kristovega Evangelija, ki se nam je označevalo, usmiljenje božje, katerega smo bili kljub naših grehov in slabostij deležni: milost, da smo bili poklicani v kraljestvo božje, v sveto katoliško cerkev in po njej v izveličanje božjih otrok (Timot. 1. 11.), — te milosti in dokaze ljubezni božje, kedo jih zamore zadostno proslaviti, kedo Kristu, kralju svetov, spodobno se zahvaliti?

Zato so naš sv. oče, papež Leon XIII. zadnje leto tega stoletja proglasili za „jubilejno“ leto in določili: kako bi se bilo v tem zadnjem letu Izveličarju Jezusu Kristu na poseben način se zahvaliti in ga počastiti. To zadnje leto bodi nam vsem res „sveto leto“: Grešniki in neverniki naj bi spreobrnili, ganjeni po dobrotljivosti in usmiljenju božjem; pravični naj bi bili še bolj pravični, sveti še bolj sveti: malosrčni in obupani naj bi zajemali srčnost in tolažbo, ker vidijo varstvo in nadnaravno pomoč, katero je Bog vedno skazoval svojim vernim in svojemu kraljestvu na zemlji.

Ako se spodobi za katoliškega kristijana, ki je ud kraljestva božjega na zemlji, da se večkrat ozre po veličini sv. cerkve, da se po izgledu sv. Avgušтина osrčuje in raduje nad veličino in krasoto sv. cerkve, spodobi se tem bolj koncem stoletja, v katerem je Bog svoje varstvo in skrb za kraljestvo božje na zemlji tako pogosto in čudežno pokazal. Zato Vas hočem v tem pastirskem listu v začetku sv. posta, dragi verniki, povabiti, da stopite z menoj na kupulo sv. Petra cerkve v Rimu in se s tega svetilnika katoliške cerkve ozrete v zadnje stoletje, ki je mimo te veličastne stavbe jednako dolgej reki molče teklo in poljubljalo nogo prvak apostolov.

Sv. pismo nam priča na več mestih, da je bil ves svet v Kristu in po Kristu ustvarjen in da vse le v njem obstoji. (Kološ. 1. 15.) Zato se imenuje Krist „stoletjem kralj“ „gospodar časom“ in svetovna zgodovina se da še le po njem razložiti in še le po njem dobi pravi pomen.

Ta kralj svetov pa si je pridobil z lastno krvjo na zemlji nevesto, sv. cerkev, katero ljubi in posvečuje, hrani in oskrbuje. Njej je obljubil, da ostane pri njej do konca sveta. Zato pa vodi on, kralj sveta, njeno usodo: vodi vse dogodke tako, da so posredno in neposredno njemu in njegovemu kraljestvu v službi, da morajo slavljati njega in njegovo cerkev. To nam kaže zgodovina vseh časov, to zlasti devetnajsto stoletje. Dasi oni, ki imenujejo končujoče se sto-

letje, stoletje razkroja, nekristjanstva, revolucije, socializma in navajajo vsemogoče razloge za svojo trditev, kliče vendar zgodovina devetnajstega stoletja glasno vsemu svetu:

**„Christus vincit,
Christus regnat,
Christus imperat,**

t. j. Krist zmaga, Krist vlada, Krist gospoduje in sicer v cerkvi in po cerkvi.“¹⁾

I.

Devetnajsto stoletje je na cerkvenem polju označeno zlasti po ljutem boju proti papeštvu in proti rimski cerkvi. Poglejmo torej, kako se je končal ta boj do sedaj.

1.) Začetek tega stoletja je našel Evropo v velikanskem nemiru. Francoska republika, oblita s krvjo državljanov, je prestopila svoje meje in začela je boj s sosednjimi državami, da ugonobi stari red in staro pravo. Imela je povsod vspeh. Tudi dedščina sv. Petra, cerkvena država je došla Francozom v roke; ti so proglasili Rim za republiko in odpeljali sivolasega Pija VI. kot jetnika. Ne krščanski nazor brezverne filozofije in revolucija je na grobu prvakov apostolov, v sredini krščanstva, navidezno zmagala: Papež je umrl kot jetnik.²⁾ Rim je postal republika, kardinali so bili deloma vjeti, deloma razkropljeni — cerkev — naj bi ostala brez glavarja, in naj bi bila poginila. Že so radostno govorili sovražniki Kristovi, že so peli zmagovalno pesem: „Pastir je udarjen, razprši se čreda (primeri Matej 26, 31) — s papeštvom je pri koncu.“ A glej, prihiteli so celo neverniki, šizmatiki, da rešijo sv. Petra dedščino in jo izročijo papežu. Turki, Rusi, Angleži so se bojevali v Italiji z roparji cerkvene države. Ta čas pa so se v Benetkah zbrali kardinali, da izvolijo cerkvi novega poglavarja. Že 1. novembra 1800. leta je zamogel novoizvoljeni Pij VII. razposlati po Italiji razglas, da zopet vlada stari red. Da, Bog je vodil vse tako, da je prav on, mogotec francoske republike, Napoleon, bil prisiljen skleniti s papežem konkordat,³⁾ po katerem je Francija po desetletnem strastnem viharju in zmešnjavi zopet došla v naročaj katoliške cerkvi. Francozi so se sicer držali še enkrat stegniti svoje roke po papeževi

¹⁾ Ta napis je vsekane v obelisek sv. Petra cerkve v Rimu.

²⁾ V francoskem mestu Valence 29. avg. 1799.

³⁾ Sklenjen 15. julija 1801.

državi. Napoleon, zaslepljen po zmagah nad najmočnejšimi vladarji Evrope, je dal 1809. leta v drugič zapleniti cerkveno državo, dal je papeža vjeti, na francoska tla pripeljati in Rim za drugo stolico svojega cesarstva proglasiti. Toda že po preteku štirih let je Bog čudežno zasukal vso stvar. Mogočni cesar, ki se je drznil stegniti svojo roko po dedščini sv. Petra in se drznil Kristovega namestnika preganjati, on je moral na samotni otok sv. Helene, papež Pij VII. pa se je vrnil v radost vsemu krščanskemu svetu v večni Rim in ob veselostnem vskliku vesoljnega sveta zasedel sv. Petra stol. Napoleon je umrl zapuščen na pustem otoku, izven svoje domovine, Pij VII. pa je ljubljen od vsega krščanstva vladal in vodil sv. Petra čolnč še lepo število let. Da, on doživel je celo veselje, da je videl, kako stopa večina evropskih držav: Francija, Nemčija, Španija, Neapol in Sardinska po konkordatih v zvezo z Rimom in pri rimski cerkvi išče pomoči in leka globokim ranam, vsekanim po dolgotrajnih bojih.

Dragi verniki! Tu se kaže prst božji, ki je vodil vse tako, da je moralo slednjič priči vse za Krista in njega cerkev. Francija je postala brezverna; zapeljana je bila po brezbožnih modroslovcih in je s strupom brezbožnosti okužila vse druge evropske države. — A ista Francija in vsa Evropa se je morala vrniti h Kristu in njega cerkvi. Napoleon je stegnil svojo roko po Krista namestniku — in Napoleon je prišel sam v prognanstvo, in je v prognanstvu umrl.

Tako je morala zgodovina na vshodna vrata 19. stoletja znamenati besede, koje je kedaj Krist govoril Petru: „Ti si Peter, skala in na to skalo hočem zidati svojo cerkev in peklenska vrata je ne bodo zmagala“. (Mat. 16. 18.)

(Dalje prihodnjič.)

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dalje.)

XIV.

Smlednik.

Vže v 10. in 11. stoletju so imeli brizinski in briksenški škofje na Kranjskem velika posestva. Prvim je daroval cesar Oton II. 30. junija 973 zemljišča v Loki in okolici, drugim pa je podelil cesar Henrik Sveti 11. aprila 1004 blejski okraj. Umevno je, da so imenovani nemški knezi dajali cerkvam nemške svetnike za priprošnjike, izmed katerih

je posebno znan sv. Ureh. Tudi župnijska cerkev v Smledniku mu je izročena v varstvo.

Sv. Ureh (Udalrik) se je izobraževal v samostanu Št. Galen, kjer so mu bili učitelji ondodni redovniki, obče znani zaradi svoje učenosti in pobožnosti. Da si živeč v tako zvanem „temnem desetem veku“, ko ste propadli veda in pravost, hranil se je na poti čednosti in cesar Henrik I. (Šinkovščak) ga je izbral 1924 za škofa v Avgzburgu. Tu je vzorno izvrševal višje pastirsko službo; posebno hvalijo njegovo usmiljenje do revežev. Ob onem času je imelo ljudstvo velik strah pred divjimi Ogri, ki so vedno bolj pritiskali iz vshoda in — kakor pozneje pri nas Turki — pustošili ondodne pokrajine. Pred glavno bitko je molil Ureh z meščani vso noč v cerkvi, na vse zgodaj opravil sv. mašo, vselej se v duhovski opravi na konja, spremljal vojščake v boj. Ogri so bili na lškem polju 10. avgusta 955 tako temeljito poraženi, da se niso vrnili nič več. Umrl je v častiti starosti 80 let 4. jul. 973. Truplo počiva v cerkvi sv. Afre v Avgzburgu. Ker so ga obdolžili po krivem, da ne drži p pste zapovedi, ima kot simbol ribe v reki. Naš narod se mu priporoča zoper mrzlico ter govori o njem, da je dvakrat umrl. Odkod bi bila ta bačka?

Sedanja župnijska cerkev je pripadala pred letom 1500. Vodiam. Vendar so bivali pri tej vodiški podružnici veliko let poprej stalni duhovniki. Tako čitamo n. pr., da je deloval že leta 1341 neki Udalrik iz Kamenika (Uricus de Stayn) kot dušni pastir v Smledniku. Vodiški pleban Gregorij mu je dovolil, da sme opravljati tu božjo službo, očeak Bertrand (1334—1350) pa mu podeli desetino v Smledniku in v Zbiljah ter zemljišče pri sv. Valburgi, „da bo mogel lažje izhajati in skazovati tudi gostoljubnost“. Izrecno pa se čita v podelilnem pismu opazka: Duhovnik ni vicarius perpetuus, temveč le začasni župnikov namestnik. Da so imeli tako kmalu lastnega duhovnika, pripomogla je gotovo plemiška rodovina Flödnig, kat-ro beremo v starih listinah l. 1215 z imenom Vlednich. Na griču med Smlednikom in Hrašami stoječi grad enakega imena je bil že v 17. veku v razvalinah. Še ohranjeni močni stolp priča o nekdanji sila vtrjeni zgradbi.

Kranjska dežela je bila krog l. 1525 v neznanski stiski (turški napadi, upor kmetov, beneška vojska, vrh tega še krivoverstvo!). Ljudstvo ni moglo več zmagovati davkov in država je imela popolno prazne blagajne. Da dobi vsaj za silo nekoliko denarja, seže po najskrajnejšem pomočku ter ukaže, naj se pobe-rejo cerkvam zlate in srebrne dragocenosti kakor: monštrance, kelihi, križi, kipi i. dr. Vse to so stolkli v kepe in prekovali v denar. Cerkvam so ostale le najbolj potrebne bakrene posode, vse drugo je bilo uničeno. Kaka škoda

za umetne gotske izdelke, katerih iščemo sedaj zastoj v domovini! Dne 26. oktobra 1526 se je sešla dotična komisija v Smledniku, pri njej je bil navzoč domači vikarij Štefan. Dobili so v župnijski cerkvi dva srebrna pozlačena keliha z bakrenim stojalom, bakreno monštranico, srebrno škatljico, v kateri je sv. rešnje Telo, srebrni križec in v gotovini 2 funta vinarjev. Prav tako so preiskali vse podružnice in „konfiskovali“ v vsaki kaj več ali manj vrednega¹⁾.

Župnijske matice segajo do srede 17. veka. Najstarejša je krstna knjiga, ki se začne l. 1649, mrliška nosi prvo letnico 1676, poročna pa 1690. Iz teh zapiskov ni težko zasledovati imen smleških vikarjev; težavnejše je tako raziskovanje pred onim časom, ko še ni matic. Iz temotne te dobe so nam znani sledeči župniki: Ivan Sittich (1578), Jurij Otava (1586), Matija Fink (1611), Matija Steganšek (1616), Matija Vida (1621). Poslednja dva se omenjata pri kapiteljski seji, ki se je vršila ob predsedništvu škofa Toma Chrön, in sicer ena 15. aprila 1616, druga 26. novembra 1621. Kakor v nekaterih drugih krajih nahajamo tudi v Smledniku čudno navado, da se je smelo točiti in prodajati vino v župnišču²⁾, slednjič je to necerkvenost strogo prepovedal škof Feliks grof Schratenbach (1730).

Stara cerkev je imela štiri oltarje: v svetišču sv. Urha, na evangelijski strani sv. Štefana, na listni sv. Nikolaja, sredi cerkve pa oltar Matere božje. V tabernakelju, vdolanem v zid, je bilo hranjeno sv. rešnje Telo v srebrni posodi; sv. olja so bila spravljena v omarici za oltarjem sv. Štefana. (Škofijski akti iz l. 1631). Sedanja veliko cerkev so začeli zidati 1847. Župljani se z velikim veseljem poprimejo dela; obče je znano, da so posebno Zgornji Pirničanje mnogo pomagali. Simon Kavalari (rojen pri „Kovaču“ v Rátečah na Gorenskem 20. oktobra 1776, bivši lokalist pri sv. Heleni, župnik v Smledniku od 1832 do 1856) in baron Fran Ksaverij Lazarini sta nadzorovala zgradbo,

kateri je vogelni kamen slovesno blagoslovil stolni kanonik Karol Zorn 18. majnika 1847. Da-si je to leto obilno deževje oviralo zidarje, spravili so vendar cerkev v pozni jeseni pod streho, in gosposka je dovolila, da se sme že po zimi v njej opravljati božja služba, ki se je vršila do sedaj pri sv. Valburgi poleg smleškega gradu. Ker odrov še niso mogli odstraniti iz nove cerkve, bilo je strogo prepovedano, hoditi po njih, da se ne zgodi kaka nesreča.

Hišo božjo, sezidano večinoma s cerkvenim premoženjem, je posvetil knez-škof Anton Alojzij Wolf 24. avgusta 1851. Spominj tega dneva je ohranjen na črni mramornati plošči notranje stene za velikim oltarjem, kjer beremo napis z vdolbljenimi črkami:

Annis istis 1848—1849 ecclesia haec fungente Simone Cavallar parochio aedificata et ab antistite nostro Antonio Aloysio die 24. augusti 1851 una cum coemeterio rite festiveque consecrata fuit. (Ta cerkev se je dozidala v letih od 1848 do 1849 ob župnikovanju Simona Kavalari in in bila po našem škofu Antonu Alojziju s pokopališčem vred po predpisih slovesno posvečena dne 24. avgusta 1851).

Do cerkve, ki stoji na mali višini, pelje več kamenitih stopnic. Nad glavnim vhodom zre proti severu velikansko okroglo okno s premerom 3·80 m, še višje na pročelju je ura. Notranja dolžina vse stavbe, zidane v romanskem slogu, iznaša 38·23 m, širjava 16·47 m, zavzema torej gledé velikosti tretje mesto med cerkvami kranjskega dekanata. V glavnem oltarju ne vidimo družega kakor tabernakelj, dva kerubina, svečnike, sv. Urha ter ob dveh stebrih sohi sv. Petra in Pavla; toda vsa priprosta skupina učinja zaradi obsežnih dimenzij mogočen vtis. Tako umetnih in hkratu tako velikih slik nimamo na Kranjskem mnogo, kakor je slika sv. Urha, delo dunajskega dvornega slikarja Kuppelwieser in dar barona Fr. Lazarini. V oltarjevi menzi so vložene koščice sv. mučencev Klemen, Benedikta, Venusta in Inocencije. Na evangelijski strani ladije sta oltarja sv. Franciška Ksaverija in sv. Nikolaja, na listni sv. Ane in sv. Štefana. Sv. Franciška Ksaverija so začeli častiti l. 1732, ko je dobil vikar Matej Podgoršek privoljenje, da sme ustanoviti bratovščino omenjenega svetnika.

Stolpu se pozna na prvem pogledu, da je prenizek gledé cerkve. Ostal je še iz stare dobe ter čaka ugodne prilike, kedaj ga vzdignejo za nekaj metrov in mu dajo pravo razmerje s cerkvijo. Zvonovi se odlikujejo pred vsemi drugimi v dekaniji zaradi starosti in dobre intonacije. Premer jim je 139 : 120 : 96 : 75 cm z glasovi c—f—a—c̄ = 1, 4, 6, 8 (kvart-sekstakord iz f).

¹⁾ Izvestja muzejskega društva V., 116

²⁾ Smleški vikar Andrej Krusič je dobil to pravico l. 1721 z naslednjim škofijskim odlokom: „Concedimus supplicanti licentiam petitam, educillandi vinum, ad unum annum duraturam, ita tamen, ut id fiat absque scandalo, excessu et coactione, et parochianis dumtaxat ad baptismum aut copulationem advenientibus. His vero pro parte sive in totum non observatis, praeter poenam arbitrariam, licentiam hanc etiam ante finem termini praefixi ipso facto expiraturam, nunc pro tunc decernimus“. Besedilo kaže, da je bilo to dovoljenje omejeno z različnimi dostavki; pač zato, da bi se stara razvada kolikor mogoče ovirala in počasi zatrla. Akoprav je bilo v oni dobi malo gostilnic, gleda vendar iz vsega — dobičkarija.

Veliki s podobami: Marija obdana s sijajem, sv. Štefan, sv. Nikolaj z jabelki, sv. Urh z ribo. Ob spodnjem krilu beremo napis: **MAGISTER GREGORIUS LUKANITSH, PROTONOTARIUS APOSTOLICUS ET PAROCHUS SEBAST. MERIASEZ, JAC. ROGELL. JAC. JEREI, SYNDICI.** (Učenik Gregorij Lukanič, apostolski protonotar in župnik Sebastijan Merijasec Jak. Rogelj, Jak. Jeraj ključarja). Ob zgornjem robu: **SIT AURA PIA, DUM ROGAT ISTA MARIA. SIT TUA VOX POTENS BAMBAM REPELLERE. TONITRUM RUMPO, MORTUUM DEFLEO, SACRILEGUM VOCO.** (Naj je nebo milo, ko prosi Marija Tvoj mogočni glas preganjaj točo. Grom zadržujem mrtveca (btugujem, brezbožnika kličem) Zvon, katerega je vlil Gašpar Franchi v Ljubljani l. 1708, vsakemu zelo všečuje. Ljudstvo pravi, da poje kakor orglje, in da bi še zvonarji radi videli, ako bi se ubil, ker ga poznajo kot vzor dobrega zvona. Franchi ga je vlil menda kar pred cerkvijo, kamor so mu nosile ženske v predpasnikih srebrni denar ter ga vsipale med brovinino (baker in cin). Narod se resnobno drži bajke, da je vsled njegovega premočnega glasu oglušelo žito na polju in imelo prazno klasje, in da so zvon izvotlili pri vrhu ter mu tem načinom vzeli prehudo bobnenje. Ničesa ložjega, kakor ovreči to trditev. Le pojdi v stolp, pa se prepričaj na lastne oči, da je zvon še danes cel in nepoškodovan.

Drugi je iz livarne Benelikta Huetterer z letnico 1741. Sv. Ureh v škof vski opravi, angelja družita kelih s hostijo in napis: **AD COENAM MAGNAM VOCO.** (Kličem k veliki večerji). Pomenljiv izraz dogmatične vsebine čitamo ob zgornjem robu: **DEUS HOMO, MATER VIRGO. PANIS CARO, VINUM SANGUIS. PER ISTA MIRABILIA MYSTERIA TUEATUR NOS DEUS PA + TER ET FI + LIUS ET SPI + RITUS SANCTUS. AMEN.** (Bog človek, mati devica, kruh meso, vino kri Po teh čudovitih skrivnostih nas obvaruj Bog Oče, Sin in sv. Duh. Amen). Ob krilu: **REGNANTE MARIA THERESIA AUST. REG. ET NATO JOSEPHO II. ARCHIDUCE A CELS. PRINCIPE SIGISM. FELICE COM. DE SCHRATENBACH CONSECRATA SUM ANNO 1741. JOANNES TOBIAS WATSCHNIG, PAROCHUS IN FLÖDNICK.** (Ko je vladala Marija Terezija avstrijsko cesarstvo in je bil rojen nadvojvoda Josip II.; posvetil me je škof Žiga Feliks grof Schratenbach 1741. Ivan Tobija Bačnik, župnik v Smledniku).

Tretji zvon je istega zvonarja in istega leta (1741) kakor drugi. Vsled tega je tudi napis ob krilu prav tak kakor na drugem. Sv. Krištof z Jezusom na ramenu, sv. Rozalija.

Četrty ali mali zvon ima podolgovato obliko kakor sploh vsi najstarejši zvonovi. Križ, poleg njega Marija in sv. Ivan, trije angelji drže mrtvega Izveličarja v naročju. Ob zgornjem robu: **BENEDICTUS, QUI VENIT IN NOMINE DOMINI. OSANNA in EXCELSIS.** (Češčen, ki prihaja v Gospodnjem imenu. Slava na višavah) Napis ob krilu: **THOMAS IX. EPI-SCOPUS CONSECRAVIT, ELIAS SOMB. FUDIT ANNO DOMINI 1628.** (Tomo IX. škof posvetil; Elija Sombak vlil v letu Gospodovem 1628)

Župnik Josip Lavtižar.

(Dalje prihodnjič.)

Znamenja poslednjega prihoda Kristovega.

Znamenja bodo na solncu, luni in zvezdah. (Luk. 21.).

Nenavadna znamenja so se pogosto napovedovala nenavadnim dogodkom. Ljudje so spravili vedno predidoka znamenja z izvanrednimi dogodki v so- glasje. Velepomenljiv dan bo gotovo za vse zemljane dan sodbe, dan plačila. Ne bodo li tudi tega vele- pomenljivega dneva napovedovala primerna zna- menja? Sv. pismo nam na več mestih govori o strašnih kaznih, ki se usodijo grešnikom, še predno prejmejo od večnega sodnika plačilo primerno svojim hudobijam. Kaj strašne bodo zanje tudi pri- kazni, ki napovedo dan maščevanja, dan jeze.

Znamenja bodo na solncu, na luni, in na zve- zdah (Luk. 21.) in kakšna znamenja bodo to? V temnih, pretresljivih barvah nam jih slikajo sv. očetje, ki nam po svetopisemskih besedah opisavajo ono strašno stisko, koja pride nad grešnika koncem časov. Mogočni stvarnik pokliče v dan ma- ščevanja v boj zoper človeka isto na- ravo, katero mu jo izročil v gospodstvo v začetku sveta. Ker je slabo gospodaril z njo, odvzame mu jo in jo oboroži in pošlje v pogin ne- hvaležnemu, grešnemu človeštvu. Zakaj to bodo dnevi maščevanja.

Solnce, luna, zvezde, te je podaril stvarnik v službo človeku. Zvesto so mu služile, kazale mu čas, dajale lep izgled pokorščine. A on je zlorabil dobroto svojega stvarnika. Solnce, luna, zvezde, vse to mu je razsvetljevalo le grešno pot, na ka- terej je žalil svojega dobrotnika. Solnce se bode zgražalo nad sovragom svojega stvarnika, zgražalo nad seboj, ki je obsevalo grešnika. Zarudelo bode od srama in luna zakrila svoj obraz. Zvezde bodo padle z neba in kazale grešniku strašni padec v brezno pekla. Nič več ne bodo služile nebeške luči nehvaležnemu človeku. Stvarnika Boga bodo klicale na maščevanje, grozile mu s poginom; da, moči nebeške se bodo gibale in nebes bo oznanjeval stvarstvu Božjo pravico.

Iz oblakov, ozračja je rosil človeku zemeljski blagoslov; a svoj blagostaj je rabil nehvaležnež le v svojo grešno poželjenje, grešno dejanje, s katerim si je nakopal Vsemočnega srd. Ne blagoslov, strele se vsipnejo iz ozračja, dvignejo se grozni viharji, ki porušé grešnika ta dan. Da, pokažejo se znamenja v ozračju, kakoršnih ni videl Egipet, ni videl Fa- raon.

Zemlja mu je rodila živež, voda mu je bila zvesta služabnica, a trdo je ravnal z njima. V suž- nosti njegovej sta morala delati po njegovej volji, delati proti Stvarnikovi volji. Dan prostosti koncem časov nastopi tudi za nje in grozno se izmaščujejo nad svojim zemskim gospodarjem. Zemlja pokaže svojo moč, bruhne iz sebe vse skrite oblasti; goreči ogenj zdaj pride nad človeka. In voda v prostosti uporabi svojo moč in se pomaščuje nad grešnikom.

Narava pokaže po besedah sv. Zlatousta, zvesta stvarniku kot do sedaj, nad grešnikom svojo moč. Stiska nastopi za grešnika, kakoršne še ni videl svet, v strahu vstrepeta pred ostrim sodnikom, ki pride v dan jeze spremenit zemljo v puščavo. Da znamenja bodo na solncu, na luni in na zvezdah. Nebeške moči se bodo gibale. Solnce otemni, luna

ne odda več svoje svetlobe, zvezde popadajo na zemljo: tako je napovedal predznamenja svojega prihoda Gospod in po njih spoznajo, da kmalu zagledajo Sinu človekovega v oblakih neba z veliko oblastjo in častjo.

L. P.

Ugovori in odgovori.

Francosko napisal Abbé de Ségur.

(Dalje.)

XXX.

Duhovniki so si izmislili izpoved.

Odgovor: Lahko je to reči, a težko dokazati. Ne, niso si duhovniki izmislili izpovedi. Jezus Krist, naš Gospod, On, ki je postavil duhovnike, je postavil tudi izpoved kot sredstvo za odpuščanje grehov.

Odpri, dragi prijatelj, evangelij Pri sv. Ivanu v 20 poglavju v 19. in naslednjih vrstah bereš: „Kadar je bil tedaj večer tistega dneva, prvega v tednu (po vstajenju Gospodovem), in so bile duri zaklenjene, kjer so bili učenci zbrani radi strahu pred judi, prišel je Jezus, in je v sredo med nje stopil, in jim rekel: Mir vam bodi! In ko je bil to rekel, pokazal jim je roke in stran. Učenci so se obveselili, ker so videli Gospoda. Tedaj jim je zopet rekel: Mir vam bodi! Kakor je Oče Mene poslal, tudi Jaz vas pošljem. In ko je bil to izgovoril, dihnil je v nje, in jim rekel: Prejmite svetega Duh. Katerim boste grehe odpustili, so jim odpuščeni, in katerim je boste zadržali, so jim zadržani.“ Teh besedi Izveličarjevih ni treba razlagati. Naš Gospod je izročil z njimi prvim svojim duhovnikom oblast grehe odpuščati. Dostojanstvo duhovnikov in z njim združena oblast bode trajala do konca sveta, zakaj naš Gospod je rekel svojim apostolom: „Jaz sem pri vas vse dni do konca sveta“. (Matej 20, 28) Ta oblast je tako neomejena, da se od takas grehi odpuščajo le po odvezi duhovnikov in ako ima človek resnično željo izpovedati se grehov pri prvi priložnosti.

Zadnje besede sem navlašč dostavil, zakaj ako je človeku nemogoče izpovedati se svojih grehov božjemu namestniku, tedaj lahko zadobi neposrednje od Boga odpuščanje grehov po popolnem kesu. Neobhodno potrebno pa je, da človek sklone s svojim popolnim kesom pokoriti se zapovedim Jezusa Krista in se pri prvi priložnosti izpovedati grehov. V takih izvenrednih slučajih odpušča Bog sam grehe z ozirom na zakrament sv. pokore.

Toda izpovednik ne more odpustiti grehov, katerih ne ve. Ako spokornik poklekne pred duhovnika, ta še ne ve, da je oni grešil. Neobhodno potrebno je, da grešnik razodene svoje dušno stanje in prizna svoje grehe, in sicer tako, da more izpovednik presoditi, ali se mu naj grehi odpuste ali se mu naj pa pridrže toliko časa, dokler se boljše ne pripravi. To je izpoved in nič drugega.

Sedaj uvidiš, dragi prijatelj, da so one besede Kristove tako določene in jasne, da bolj jasne ne morejo biti, in zdrav razum ti mora reči: Nihče drug ni postavil izpovedi nego Jezus Krist. Kdor to zanika, ne pozna niti evangelija niti zgodovine. V

prvih stoletjih krščanstva so se verniki javno ali zasebno izpovedavali pred božjim služabnikom, da so zadobili sveto odvezo, tako uči zgodovina. V vseh časih in na vseh krajih je bila sv. izpoved kot božja naredba v navadi.

Nasprotniki katoliške cerkve, ki so zavrgli zasebno izpoved, ker jim je zoprna, so se zastonj trudili, da bi med duhovniki našli enega, ki si je izmislil izpoved. Nekateri, ki ne poznajo zgodovine, so trdili, da si je izpoved izmislil Inocencij III l. 1215. v lateranskem koncilu. To je bil 12. veliki cerkveni zbor in 4. v lateranu.

Zares se glasi 21. kanon tega zbora takole: „Vsak vernik naj se vsaj enkrat v letu izpove vseh svojih grehov predpostavljenemu izpovedniku, in ko zadobi pokoro in jo izvrši, naj prejme o velikonočnem času zakrament sv. Rešnjega Telesa.“ S tem pa še ni rečeno, da izpovedi preje bilo ni, ampak izpoved je bila že preje po vesoljni katoliški cerkvi. Da je pa preje sveta izpoved bila zapovedana, zato imamo nebroj dokazov.

Toda krog 70 let pred omenjenim cerkvenim zborom je umrl slavn cerkveni učitelj Rihard Sankt-Viktorski, in ta piše: „Da se ljudje sramujejo izpovedati se, to je samo človeški strah; človeški strah pa nasprotuje božji milosti.“

L 1072 torej 150 let pred onim koncilom, je umrl sv. Bernard On piše: „Kaj ti pomaga, ako ses samo na pol izpoveš? Kdor pri izpovedi kaj zamolči, ta se laže Bogu.“ Leta 847. je Rabanus Maurus, nadškof moguški, v svoji pokrajinski sinodi v Moguču ukazal: „Duhovniki naj umirajoče izpovedujejo in jim nalagajo pokoro — (katero naj seveda opravijo, kadar ozdravijo) — in jim naj šele po izpovedi in odvezi dele zadnjo Popotnico in zakrament sv. Poslednjega Olja.“

Sto let pred Rabanom Maurem je nadškof Bonifacij, veliki apostol nemškega naroda, prav tako v Moguču ukazal: „Pri vsakem stotniku v vojski bdi duhovnik, da izpoveduje vojake v šotoriščih in na bojnem polju.“

Skoro ob istem času je zapovedal Chrodegang škof v Mecu: „Trikrat na leto se je izpovedati, kdor hoče, lahko še večkrat, menihi pa vsako soboto.“

Ako je bila torej 500 let pred lateranskim zborom izpoved zapovedana, torej si papež Inocencij gotovo ni izmislil izpovedi.

Skoro 300 let preje je papež Leon Veliki spominjal narode k pokori: „Izpovejte se, povejte skrivoma svoje grehe duhovnikom, zakaj le tako boste zadobili od Boga odpuščanje grehov.“

V četrtem stoletju je sv. Ambrož, nadškof milanski, večkrat govoril vernikom o potrebi sv. izpovedi, in on sam je bil eden najboljših izpovednikov. Prav tako govori mnogo o izpovedi njegov učenec sv. Avguštin.

In že preje je zahteval sv. Atanazij, škof aleksandrijski, da se naj verniki izpovedujejo grehov, katere so storili v mislih in željah.

Sv. cerkveni oče in mučenik Ciprijan, ki je kot škof v Kartagi l. 258. umrl, opominja kristijane, naj se izpovedujejo svojih pregreh in je vzpodbuja z izgledom onih, ki so le za trenotek mislili darovati bogovom, a so se skesanim srcem približali du-

hovnikom božjim, da bi se izpovedali grehov, in res so odkrili svojo vest, položili svoje breme pred njihove noge in prosili „blagodejnega zdravila, da ozdravijo“.

Že sv. Irenej, škof lijonski na Francoskem, pri povedu o grešnikih, ki so se vsled izpovedi izpreobrnili, in o drugih zopet, ki so obupali, ker niso hoteli iz sramežljivosti izpovedati se svojih grehov. Sv. Irenej pa je živel v 2. stoletju po Kristu; bil je učenec sv. Polikarpu, sv. Polikarp pa sv. Ivanu, apostolu.

Tudi sv. Klemen papež, ki je umrl mučeniške smrti koncem prvega stoletja, govori o potrebi izpovedi kot o stvari, ki je vsem znana.

Dejanje apostolsko pripoveduje v 19. poglavju in 18. vrsti: „In veliko vernikov je prišlo, in so se izpovedali in povedali, kar so storili“.

Vidiš, dragi prijatelji, kako se ujema sv. evangelij z zgodovino! Po teh dokazih svetnikov in cerkvenih očetov, katere morajo priznati tudi nasprotniki sv. cerkve, smem trditi: Izpovedi ni nihče drugi si izmislil nego Oni, ki je ustanovil cerkvene zbore. Oni, ki si se je izmislil cerkev. Oni, ki si je izmislil vero; Oni, ki je ustvaril človeka in ves svet: in Ta je večni Sin Božji, ki je človek postal, da je odrešil človeški rod.

In edino iz usmiljenja je postavil tudi izpoved, da je nam zagotovil odpuščanje grehov, da tako dodeli našim dušam mir.

Zakaj, ako smo prosili Boga odpuščanja grehov, tedaj smo si le tega svesti, da smo prosili, a prepričani nismo, da nam je tudi grehe odpustil. A kadar slišimo duhovnikove besede: „Jaz te odvežem tvojih grehov v imenu Očeta, Sina in svetega Duha“, in ako smo storili, kar je v naši moči, tedaj smo popolnoma prepričani, da je očiščena naša duša. Jezus Krist je rekel: „Katerim bode grehe odpustili, so jim odpuščeni.“ (Ivan 20, 22.)

Poleg tega postanemo pri zakramentu sv. pokore, kakor pri vseh drugih zakramentih, deležni zaslug Kristovih. Jezus Krist sam izpopolnjuje naše pomanjkljivo kesanje. Ako pa bi bili sami sebi prepuščeni, tedaj prejmemo milost božjo primerno svojim zaslugam, ki so itak jako male.

Ko je naš Gospod Izveličar postavil zakrament sv. pokore, ni nič drugega storil, nego da je sprejel v vero to, kar je prav naravni nagon, prav naravna potreba našega srca. Vsakemu se namreč duša nekako olajša in opraviči, ako razodene drugemu svoje napake. Kdo še ni želel v nadlogah in težavah prijatelju odkriti svojega srca?

In to se godi pri izpovedi. Greh je ona nadloga, ki nam teži srce. Izpovednik je prijatelj, je tolažnik v tej tugi. Da, še več, on nam ne le olajša nadlogo, nego jo popolnoma odstrani in nam dodeli mir in zadovoljnost. Ali ne boš priznal, dragi prijatelj, da nam je Bog z ustanovitvijo sv. izpovedi izkazal velikansko dobroto?

„Duhovniki so si izmislili izpoved“ je prazna, lažnjiva fraza in ne pomeni nič drugega nego: „Jaz se ne maram izpovedovati, ker sem:

1.) ošaben ali razkošen človek in me je že groza, ako le pomislim na svoje grehe, in ker

2.) se nočem poboljšati in opustiti svojih pregreh.

Ali ni to res? Dokažite vi, nasprotniki izpovedi, ako sem se motil!

XXXI.

Kaj pa koristi izpoved?

Odgovor: Izpoved ima gotovo dober namen, ker je božja naprava, in Bog ne dela ničesar brez dobrega namena.

Vprašaj, kaj izpoved koristi? Pojdi, izpovej se, in prepričaj se bodeš sam, kaj izpoved koristi.

Kaj pa koristi izpoved? — Le vprašaj onega mladeniča, ki je bil udan najgršim strastem, kate-remu je razorala razkošnost že obraz ves je premenjen, na duši in na telesu. Od kod ta izprememba? Izpovedal se je in sedaj gre večkrat k izpovedi — preje pa je izpoved zanemarjal.

Kaj pa koristi izpoved? Vprašaj onega rokodelca, ki je še pred kratkim tako zaničerno živel, ki je posedal po gostilnah, a sedaj živi tako redno, trezno in čisto, da je lahko izgled svojim tovarišem rokodelcem. On sam, njegova žena in njegovi otroci vedo dobro, kaj koristi izpoved.

Kaj pa koristi izpoved? — O, le vprašaj ono ubogo ženo, ki jo nesreča tare na vseh konceh, ki ima mnogo otrok, a mož ž njo neusmiljeno ravna. Nesrečnica je že menila — kaj — ko bi se končalo to življenje — toda misel na svoje otroke in na Boga jo je zadrževala od tega čina. Slejnič gre k izpovedi — kaj jej izpovednik govori? — Ne vem, Bog ve, a vidim jo, kako se vesela vrača domov. Zadovoljnost jej navdaja srce, odslej prenaša potrpežljiv svojo nesrečo, mirna je proti možu naj ta še tako grdo ž njo ravna In mož se jej začetkom čudi, potem jo zopet začne ljubiti in slejnič gre tudi on k izpovedi. In zdaj računaj: en samomor manj, ohrani se mati peterim ali šesterim otrokom, lepa sloga in konečno ena krepostna družina več!

Poglej onega posla, ki je že mnogo let pri vsaki priliki goljufal svojega gospodarja. Vest mu ne da miru, poišče si duhovnika. Gospodar se opazi, da se manjšajo izdatki, čeprav se niso zmanjšale potrebe. Kar nekega dne dobi iz nepoznate roke tudi še lepo vsoto denarja. Ta posel je izmaknjeno vrnil. Pomisli torej: eden zločinec manj, odstranjena je sramota od kake morda poštene družine, in gotovo je eden zvest služabnik več.

Rad bi vedel, kaj koristi izpoved. Pojdi v ono občino in vprašaj ondotnih revežev. Bogati posestnik, ki je tamkaj, ni maral doslej za reveže, zapravljjal je sam svoje velikansko premoženje, a šel je k izpovedi in glej sedaj je oče revežem. O ondotni ubožci dobro vedo, kako je koristna izpoved.

Izpoved je še tudi še tudi skrivna zakladnica kreposti. Ona daje mir človeškemu srcu, a brez srčnega miru ni sreče. Izpoved prepriča mnogo zločinov in nesreč, poživi ubogega grešnika, ki je odpal od Boga radi svoje slabosti. Ona tolaži umirajočega v trenutku, ko mu je stopiti pred sodni stol božji.

O, kako bi se v kratkem času preobrazila naša lepa slovenska domovina, ako bi se vsakdo skesano in odkritosrčno izpovedal!

Orožniki in sodnija bi ne imela skoraj ničesar več opraviti. Ona cerkvena zapoved: „Izpovej se vsaj enkrat v letu“, preobrazila bi svet in ga ozdravila vseh napak.

Po sadu spoznaš drevo! Edini veliki sovražniki izpovedi, kakor vere sploh, so strasti

A. M.

(Dalje pride.)

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostoljstva.

Nameni za mesec november 1900.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen:

23.) **Sv. Klemen.** Katoliška društva. Zabranitev mešanih zakonov.

24.) **Sv. Ivan od križa.** Potrpljenje in veselje v križih in težavah. Hude dnšne muke Bolniki.

25.) **Sv. Katarina.** Katoliška umetnost in znanstvo sosešno med Slovenci. Spolnovanje cerkvenih zapovedi.

26.) **Sv. Konrad.** Pospeševalci molitvenega apostoljstva. Duhovniki in obhajanci Verska skrb za vojake in jetnike.

27.) **Sv. Virgilij.** Planinske dežele, katerim preté cerkveni sovražniki. Pravo spoznanje velike milosti, da smo rojeni v pravi veri.

28.) **Sv. Gregorij III., papež.** Sv. oče. Edinost in napredek katoliškega časopisja. Duhovniki in ljudstvo.

29.) **Sv. Saturnin.** Šolska mladež. Povzdiga javne navednosti.

30.) **Sv. Andrej, apostol.** Apostolska gorečnost pridigarjem in izpovednikom. Tirolska. — Vse doposlane pa še ne uslišane zadeve. Udje molitvenega apostoljstva in bratovščine Srca Jezusovega, ki so umrli meseca novembra, in ki bodo meseca decembra umrli.

N.

Listek.

Učiteljske duhovne vaje l. 1900 Za duševni napredek vsakega naroda skrbita duhovski in učiteljski stan. Treba jima je pa posebne milosti božje, da moreta s svetim pogumom delovati v svojem vzvišenem poklicu. Eden izmed pripomočkov, s katerim jima Bog množi to milost, so duhovne vaje. Mašniki in redovno učiteljstvo imajo priliko udeleževati se jih vsako leto. Po skrbi apostolskega knežškofa dr. Antona Bonaventura Jeglič je sedaj omogočeno slovenskemu učiteljstvu sploh udeleževati se tega milosti polnega pripomočka, ki poživi duha in daje veselje za izpolnjevanje stanovskih dolžnosti. S posebnim veseljem mora zabeležiti „Danica“, da se je slovensko učiteljstvo odzvalo v lepem številu vabilu k duhovnim vajam, ki je je presvetli knežškof meseca julija razposlal učiteljem in učiteljicam. Gg. kranjski učitelji so imeli od 20. do 24. avgusta

duhovne vaje v ljubljanskem semenišču. Vodil jih je o. Salezij Vodošek iz reda sv. Frančiška. Navzočih je bila večina lanskkih udeležnikov, pridružilo se jim je pa tudi nekaj gg. tovarišev, ki so letos prvič delali duhovne vaje. — Gdč. kranjske učiteljice so imele duhovne vaje v ljubljanskem uršulinskem samostanu od 2 do 6. septembra. Začetni govor je bil 2. septembra zvečer, sklepni govor in skupno sv. obhajilo pa 6. septembra zjutraj. Duhovne vaje je vodil o. A. Hörtnagel iz T. J. Udeležilo se jih je 74 gdč. učiteljic, katerim se je pridružilo še 11 drugih gospej in gospodičin iz Ljubljane — Društvo slovenskih katoliških učiteljic v Gorici, kateremu načeluje gdč. Mirka Holzinger pl. Weidich, je poskrbelo, da so imele goriške učiteljice svoje duhovne vaje na Sveti gori pri Gorici. Vršile so se pod vodstvom dr. Frančiška Ušeničnik, spirituala ljubljanskega semenišča, od 26. do 30. avgusta. — Vsi gg. učitelji in gdč. učiteljice, ki so se udeleževati letošnjih duhovnih vaj, so se vrnili iz tridnevne samote veseli in zadovoljni, kakor spridučejo že njih zahvale prečastitim voditeljem duhovnih vaj v časnikih. Sedaj s ponovljeno vmembo in s sveto navdušenostjo vzgajajo slovensko mladino po raznih krajih naše domovine. Duhovne vaje so torej koristile tudi šolskemu napredku.

— t —

Duše v vicah so hvaležne svojim dobrotnikom. — Sv. Katarina Sienska je mnogo molila za duše v vicah. Nekoč se jej je prikazal Krist in jej razodel, da so jej sprosile duše v vicah velikih milosti. Duše v vicah so namreč za molitev hvaležne.

Litanije v čast presv. Srca Jezusovega — vglasbil in založil Alojzij Mihelčič, organist, se dobijo pri skladatelju v Šmariji p. Ljubljani. Iztis 15 kr. (30 v.). M.

Cerkev Matere Milosti v Mariboru. Od več strani nas poprašujejo dobrotniki naše cerkve, ali Marijina družba za zidanje cerkve še obstoji, in se sprejemajo novi udje. Odgovarjamo, da družba še biva in novih družnikov vedno radi vsprejemamo. — Sicer smo tako srečni, da vže v novi cerkvi obhajamo božjo službo, vendar so altariji negotovi in večinoma le začasni; vrhu tega smo dolžni blizu stotisoč kron. Iz tega previdijo naši dobrotniki, kako silno nam je treba pomoči in kako se veselimo, ako novi udje v Marijino družbo pristopijo. Prosimo tedaj vse Marijine častilce, naj nas ne zapuščajo v naši veliki denarni stiski!

O. Kalist Heric, *guardijan in predsednik Marijine družbe v Mariboru.*

Zahvala.

Hvaležno Vam se izkazati
Ne morem prav in prav ne znam;
Želim pa vendar poiskati
Najdražjega, kar le imam.

Zlata, bogastva podariti
Ne morem: borna služkinja;
Edino, kar mi pokloniti,
Ljubav je mojega srca.

Mariji hvalo, čisti Devi,
Redniku hvalo, Jožefu,
Zahvalo v pričujočem spevi
Svetniku Padovanskemu.

B. Redenšek-ova.